

854-32

L14

TEODOR LAÇO

një
natë
shiu

TREGIME

891. P83-32.

L 14

TEODOR LAÇO

S.B.

NJË NATË SHIU

(Tregime)

1993.

~~5056~~ 7

SHTËPIA BOTUESE «NAIM FRASHËRI»

MËSUESI I VJETËR I HISTORISË

Në një mbrëmje vjeshte, mësuesi i vjetër i historisë, i struktur nën çadër, hyri në një rrugicë të errët. Mbi çadër murmuronte si i përgjumur një shi i vakët dhe pika tinzare i spërkatnin pardsynë e gjatë, ngjyrë hiri, të vjetëruar nga përdorimi i gjatë, po prapë të paraqitshme si çdo rrobë prej stofi të mirë, që, sipas mendimit të tij, nuk vjetërohej kurrë. Nën sjetull shtrëngonte një send të mbështjellë me dy gazeta dhe, nga mënyra se si i mbështillte gjithënjë një cep, ku gazeta ishte grisur, kuptohej se nuk i pëlqente që ta he-tonin sy kureshtarë.

Qëndroi para një porte dhe shtypi butonin e ziles. Era fishkëlliu nëpër fletët e rralla të kajsisë. Hesh-tja iu duk e gjatë. Ai u shqetësua. I ra ndër mend se një zile mund të prishet kurdoherë dhe e mira ishte të trokiste me grusht, por në heshtje portën e hapi be-fas i zoti i shtëpisë, një njeri i gjatë, me syze, me një vështrim të hutuar. Posa e njohu mësuesin, sytë e vegjël nën xhamat lëvizën e shndritën nga kënaqësia.

— O! Ç'erë e mbarë ju pruri, zoti profesor? Ur-dhëroni!... — Ai kishte vjete që nuk kishte shkelur në atë shtëpi dhe këtë herë iu duk e rehatshme, e mirë, si për të pleqëruar. Nga gjithë rrobaqepësit e qytetit ai çmonte më shumë usta Vasilin. Dikur Vasili kishte rrobaqepësinë «Elegant» në një rrugë kryesore dhe mbante revista mode si asnjë tjetër. Mësuesi, ahëre fare i ri, nuk e dinte as vetë se kë vlerësonte më shu-

më: usta Vasilin apo burrat elegantë, që i buzëqeshnin nga xhamet, ku ishin ngjitur. Po! Ishte i ri ahë!

Më vonë, kur u krijua kooperativa, Vasili vazhdoi të qepte në shtëpi për klientët e vjetër. Mirëpo tashmë kishte vjete që kontrolli i financës për ata që qepnin pa lejë, jashtë orarit, ishte i fortë, prandaj ai s'guxonte më të shkelte në shtëpinë e Vasilit. Por, sot... hm... sot, ishte fjala për një pallto «guben», për diçka të rëndë, të vlefshme! Zgjodhi këtë mbrëmje të errët vjeshte me shi, e mbështolli me kujdes stofin dhe guxoi të trokasë në shtëpinë e Vasilit.

— Mirë se urdhëruat, uluni..! — pëshpëriste i zoti i shtëpisë, duke i treguar një kolltuk të veshur lule-lule dhe duke shikuar me bishin e syrit sendin e mbështjellë në gazetë, nga cepi i grisur i së cilës dukej stof i errët.

— U bënë kaq vjet që nuk keni ardhur — tha me keqardhje rrobaqepësi.

— Po! — psherëtiu mësuesi. — Na ndau puna, Vasil. Na u rritën fëmija, na u shtuan dhe telasht!

— U shtuan! — përsëriti si jehonë Vasili. — Lëre, mos e pyet se ç'telashe kanë fëmijët e rritur.

Në dhomë hyri me zhurmë gruaja e Vasilit, e shëndoshë dhe e trashë, aq sa plotësonte me tul edhe brinjët e gollganët e dukshëm të të shoqit. Dhoma ishte krehur në hije të turbullta nga drita e dobët e një llambe të vogël, nën një llampadar të bukur mbi komo.

— Pse nuk e ndez dritën, Vasil? — tha gruaja dhe hapi me forcë çelësin. Që lart, nga tavani, u derdh një dritë e bardhë nën tre poça të një llampadari të shtrenjtë dhe gruaja picërroi sytë e kënaqur. Mirëpo mësuesi nuk e vuiri re fare llampadarin dhe kjo e mërziti fort gruan. Por... mendoi se burrat janë të gjithë kështu, njëlloj, të pavëmendshëm kundrejt sendeve të bukura dhe ja nisi pyetjeve të rëndomta për shëndetin e për familjen e mësuesit, me rrënjë e me degë, e qerasi me bombone e me konjak dhe u largua për kafetë! Ata të dy s'kishin më gjë për të thënë. Mësuesi i historisë

u kujtua se kishte shtatë vjet që s'kishte ardhur këtu. Bile edhe usta Vasilin rrallëherë e kishte vënë re në gjithë atë turmë të madhe të qytetit. Secili kishte shoqërinë e vet. Mësuesi ishte njeri i qetë, pak i mbyllur, në shtëpi kishte një kopsht të vogël, një pjergull, katër rrënjë kajsi në oborr dhe katër pula Lehgorn. Nuk ja kishte ënda të kalonte kohën kafeneve, veçse kur e zinte belaja me kolegët e vet më të rinj zhurmëmëdhenj, disa prej të cilëve i kishte pasur nxënës, që e kthenin në barin e «Turizmit» kundrejt shkollës së tyre.

Në dhomë midis dy të njohurve të vjetër mbeti si perde, po ajo heshtje. Heshtja dhe ndrojtja, që lind pas largimit me vjete midis njerëzve, kush e di sepse dhe që tregon se miqësia ka qenë e rastit, shterpë.

«Nuk është mirë kështu», mendoj mësuesi i vjetër të cilit i rëndonte më shumë kjo heshtje. «Njeriu s'duhet të harrojë miqtë kështu si unë. Ja... sikur të isha ulur nganjëherë me Vasilin për të pirë një kafe, nuk do të më vinte kaq gjyç t'i lutesha për pallton...»

Vasili kundronte fytyrën e shqetësuar të mësuesit. Mësuesi dukej se ishte rënduar e ishte plakur ato vjete; flokët i ishin zbardhur edhe më. Po prapë fytyrën e kishte të freskët, andaj dukej më i ri se ai, megjithëse ishin moshatarë.

— Vasil! — pëshpëriti ai.

— Urdhëro! — kërcëu Vasili.

— Hm... Nuk e di se ç'do të më thuash edhe ti, po unë kuturisa të vij për një punë të vogël — pëshpëriti prapë. Pas kësaj, ashtu siç bënte në mësim, kur donte të theksonte atë më kryesoren, e ngriti zërin: — Ti e di që unë të çmoj si rrobaqepësin më të mirë të qytetit. Këto vjete s'kam qepur gjë të madhe, veç ndonjë palë pantallona. Por tani dua të qep një pallto «Guben». Më kupton? Është fjala për një «Guben» e jo për një palë pantallona, ndaj s'mund ta lë në çdo dorë.

— Aj..aj..aj..zoti profesor! — tha rrobaqepësi. — Ju kuptoj unë i ziu, po dhe ju duhet ta dini që është punë me zarar të madh kjo...

— E di...e di... — u nxitua të thotë.

— Financa...

— I di të gjitha — psherëtiu. — Po thashë vetëm për mua, sikur ta kishit pallton tuaj...si klient i vjetër...si miq që jemi... — u ngatërrua mësuesi.

— Gjurmojnë shumë edhe këta të lagjes...aktivistët — psherëtiu Vasili. — E patë fletërrufenë që i vunë Stasit?

— E pashë! — tha ai. — Por unë mendova...

— Nejse! — tha rrobaqepësi. — A ju vuri re njeri kur erdhët?

— Jo! — u gjallërua mësuesi. — Unë prandaj erdha në një kohë të tillë. Po prapë s'dua që të rrezikohesh! Në asnjë mënyrë!

— Do të bëjmë si të bëjmë — tha Vasili! — Po të mos jemi për njëri-tjetrin, lumi që na mori. Ja, dhe unë mund t'ju lutem për diçka.

Rrobaqepësi e çmbështolli stofin, e hetoi një copë herë atë, astarin prej mëndafshi dhe tha:

— Po! Stof i mirë! I paske marrë të gjitha! Më fal një minutë sa të marr metrin. — Ai mbeti vetëm.

«Përse do të më lutet vallë?» mendoi. «Përse? Ndofta është fjala për të bijën, që është në klasën IX? Po...ajo s'është nxënëse e keqe!» Vasili u kthye me një blok të vjetër shënimi, me metrin e rrobaqepësit në sup dhe me një buzëqeshje të gjerë në fytyrë.

— Ja!... — tha, sikur kishte zbuluar diçka të vyer. — E shikoni? — dhe tregoi blokun e zverdhur nga vjetët.

— Çfarë? — tha mësuesi.

— I kam këtu!...Të gjitha masat tuaja...dhe datën. Më 7/I/1961 keni marrë masë për kostumin blu. Shikoni? — dhe nisi të marrë masat. — Gjerësia e shpatullave qenka po ajo. Vetëm në bel keni ndryshuar shumë...e shikoni? Jeni shtatë santim më shumë. Keni lëshuar bark, zoti profesor.

— Mos më thuaj gjithnjë «zoti» — qeshi ai. — Tani s'thonë më kështu!

— He...he! — qeshi Vasili. — Nuk i harrojmë dot të vjetrat ne!

— Njëherë, bile, u bë një diskutim i madh në gazetën «Mësuesi».

— E si mbeti më në fund? — u bë kureshtar rrobaqepësi.

— O!. Ishte qyfyri i madh! U bë një mishmash! Njëri thoshte ashtu, tjetri kështu...

— Po më tej?

— E zgjidhi koha edhe këtë! Vetëm se ne të vjetrit s'mësohemi dot aq lehtë — tha mësuesi.

Në katin përdhes fare papritur u dëgjuan të qeshura, guisje, pastaj një këngë me «la..la..la...». Mësuesi njohu zërin e nxënësës së tij, Vjollcës. Rrobaqepësi u zverdh nga inati. Gruaja e trashë seç çuquriti me zë të ulët. Zëri pushoi menjëherë, ashtu siç kishte filluar. Nëpër shkallë u ngjit gruaja me një disk të bukur, ku ishin vënë filxhanet e kafesë.

«Po!.. S'rrojnë keq!» mendoj mësuesi dhe vuri re kolltukët, llampadarët me tre poça, që vareshin në tri steka të përkulura e të shkëlqyera sikur posa ishin larë me sidol.

— Edhe ju, zoti profesor, seç kini vënë ca rregulla të tjera tani dhe na i mbani fëmijët deri natën në shkollë — tha duke u munduar të qeshë me të gjithë tulet e saj gruaja. Kjo qeshje i ngjante shumë ngërdheshjes.

— Kaq vonë u kthye?

— Po!

— Do të kenë pasur mbledhjen e rinisë, — tha.

— Jo — tha gruaja. — Ajo është futur në ato të gjimnastikës!

— Ja! Për këtë desha të këshillohem një herë me ju — tha Vasili i pikëlluar.

Gruaja mori filxhanët dhe doli në korridor. Nga dera e hapur ai shihte se si i lëvizte ajo kot së koti porcelanat e bukura të kompletit të çajit në një kontrabufë të re.

«Hm.. Kërkon të duket! S'i kanë shkuar kot ato vjetët e privatizmit këtij», mendoj dhe për herë të parë i bëri pyetjen vetes: «Sa do të më kërkojë vallë?».

Po mësuesi i vjetër i historisë e mbante veten për njeri galant dhe nuk ja kishte ënda të merrej me vogëlsira të tilla si pazarllëqet, prandaj s'e vrau mendjen më për këtë, aq më shumë sepse e ndjeu që Vasili po i fliste me gjithë shpirt për hallin e vet! Dhe ai e kish humbur fillin e bisedës.

Dhe në përgjithësi ai mbeti i pakënaqur nga vetëvetja, sepse kohët e fundit po e vinte re më shpesh këtë të metë që të harronte fijet e bisedave të nisura.

— ...unë, s'jam ndonjë fanatik, dreqi e marrtë — thoshte Vasili. — Nuk thosha asgjë, sa ishte më e vogël, në tetëvjeçare! Mirëpo, mik i dashur, tani është në gjimnaz! Puna po bëhet shqetësuese! — pëshpëriti.

— Pse? — pyeti si automat mësuesi.

— Po...sepse tani u rrit!.. Le që nuk i ka hije më kjo gjë, por mua më s'këlldis më shumë një gjë tjetër...

— Çfarë?

— I ka hyrë në gjak! — tha Vasili sikur rrëfente një gjë të fshehtë. — I ka hyrë në gjak si një pjavicë ky sporti! Një e dy dhe institutin e fiskulturës ka në gojë!

— Siç duket, të ngjet ty — desh të bëjë shaka mësuesi. — Se kam dëgjuar që edhe ti je tifoz i madh i futbollit!

Gjithë këtë bisedë ai e shihte si një prej bezdive të zakonshme, që ish i detyruar të dëgjonte prej prindërve.

— Tjetër punë jam unë... Se mos është punë shakaje kjo? — tha rrobaqepësi dhe zëri i tij i ngjau aq i përvuajtur mësuesit, sa i erdhi keq.

«I gjori!» mendoi. «Në këtë gjendje shpirtërore, mos më katranosë pallton time! Pa të përqëndrohemi një herë!».

Rrobaqepësi vuri re se si u vrenjt fytyra e mësuesit, se si në ballin e lartë e të bardhë i mbiu një sërë rru-dhash dhe iu kënaq shpirti.

— Ja..pa mendoni sikur t'ju ndodhte kështu me fëmijët tuaj! Si do të bënit? A nuk kini thurur dhe ju një tok ëndrrash për avenirin e fëmijëve tuaj? Unë e desha vajzën doktoreshë! S'jam ndonjë fanatik unë që

ta lë vajzën pa shkollë. Na ruajtë zoti! Ç'është ajo pa shkollë? Mirëpo them, pse të mos vazhdojë për doktoreshë?

«Doktoreshë? E pse jo?» mendoi mësuesi. «S'është nxënese e keqe. Edhe unë ëndërroj të bëhet Neli mjeke!..» Tani, mësuesit iu lëndua një plagë e vjetër dhe ai do të binte në kujtime, por në dhomë hyri gruaja, që përgjonte bisedën nga korridori.

— S'i ka më lezet të bredhë qyteteve të tjera me shalë jashtë. S'i ka lezet — tha ajo.

— S'është aty puna, grua — desh të kundërshtojë Vasili. — Puna është te aveniri. te aveniri.

— Është, që ç'ke me të — ja preu fjalën gruaja. — Se në u bëftë mësuese për gjimnastikë, tërë jetën do të mbetet një femër me shalë jashtë dhe s'do ta zërë njeri për bishti për t'u martuar me të! Pse, nuk po i shohim ne se sa pëlqehen ato të sportit sot? «Ç'ta duam?» thonë. «Asaj ja shohin njerëzia shalët të diel më të diel në stadium...»

«Uh! Ç'grua banale!» mendoi mësuesi.

— Lëri këto tani! — tha vrazhdë Vasili.

— Edhe martesë do menduar — tha ajo.

— Do menduar, po unë s'jam nga ata prindër që ta detyroj vajzën jo këtë, po atë! Unë mendoj avenirin..

«Gënjen» tha mësuesi me vete. «Shiko se sa shtiret dreqi! E ka mësuar dhe fjalën «avenir» dhe na shurdhoi me të!»

Gruaja që, për çudi, s'e zinte dot vendi, në kundërshtim me peshën e tuleve të saj, që duhej të kërkonin prehje, doli jashtë dhe zbriti shkallët me buçimë bum.. bum.. sikur rrukullisej ndonjë vozë.

— Si më këshillon? — pyeti Vasili.

— Në goftë se i ka lindur një pasion i tillë, ai edhe mund të shuhet. Tani është tamam mosha. Më vonë nxënësi fiton disa tipare të qëndrueshme dhe nga ana pedagogjike nuk është më kaq i lakueshëm se në këtë moshë!

— Ahere? — u bë kureshtar Vasili. — S'mund të bisedoni ju atje në shkollë që ta heqin nga rrethi i